	ΑΠΟ22/04/2019 ΕΩΣ 04/05/2019
	3η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

ΤΑΞΗ: Α ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ

Ημερομηνία: Σάββατο 3 Απριλίου 2021
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ (Ξενοφώντας Ελληνικά – Βιβλίο 2 – Κεφάλαιο 3 – Παράγραφοι: 54 – 56)

54. Ἐκ δὲ τούτου ἐκέλευσε μὲν ὁ τῶν τριάκοντα κῆρυξ τοὺς ἕνδεκα ἐπὶ τὸν Θηραμένην· ἐκεῖνοι δὲ εἰσελθόντες σὺν τοῖς ὑπηρέταις, ἡγουμένου αὐτῶν Σατύρου τοῦ θραυστάτου τε καὶ ἀναιδεστάτου, εἶπε μὲν ὁ Κριτίας· «Παραδίδομεν ὑμῖν, ἔφη, Θηραμένην τουτονὶ κατακεκριμένον κατὰ τὸν νόμον.

55. Ὑμεῖς δὲ λαβόντες καὶ ἀπαγαγόντες οἱ ἕνδεκα οὗ δειτὰ ἐκ τούτων πράττετε». Ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν, εἶλκε μὲν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ὁ Σάτυρος, εἶλκον δὲ οἱ ὑπηρέται. ὁ δὲ Θηραμένης ὥσπερ εἰκὸς καὶ θεοὺς ἐπεκαλεῖτο καὶ ἀνθρώπους καθορᾶν τὰ γιγνόμενα. Ἡ δὲ βουλή ἡσυχίαν εἶχεν, ὁρῶσα καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις ὁμοίους Σατύρῳ καὶ τὸ ἔμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου πλήρες τῶν φρουρῶν, καὶ οὐκ ἀγνοοῦντες ὅτι ἐγχειρίδια ἔχοντες παρήσαν.

56. Οἱ δ' ἀπήγαγον τὸν ἄνδρα διὰ τῆς ἀγορᾶς μάλα μεγάλη τῇ φωνῇ δηλοῦντα οἷα ἔπασχε. Λέγεται δ' ἐν ῥῆμα καὶ τοῦτο αὐτοῦ. Ὡς εἶπεν ὁ Σάτυρος ὅτι οἰμῶξοιτο, εἰ μὴ σιωπήσειεν, ἐπήρετο· « Ἄν δὲ σιωπῶ, οὐκ ἄρ', ἔφη, οἰμῶξομαι;» καὶ ἐπεὶ γε ἀποθνήσκειν ἀναγκαζόμενος τὸ κώνειον ἔπιε, τὸ λειπόμενον ἔφασαν ἀποκοτταβίσαντα εἰπεῖν αὐτόν· «Κριτία τοῦτ' ἔστω τῷ καλῷ». Καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἀγνοῶ, ὅτι ταῦτα ἀποφθέγματα οὐκ ἀξιόλογα, ἐκεῖνο δὲ κρίνω τοῦ ἀνδρὸς ἀγαστόν, τὸ τοῦ θανάτου παρεστηκότος μήτε τὸ φρόνιμον μήτε τὸ παιγνιώδες ἀπολιπεῖν ἐκ τῆς ψυχῆς.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε το απόσπασμα: «Ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν ... ἔστω τῷ καλῷ»

Μονάδες 30

B.1. Ποια στάση κράτησε ο Κριτίας και οι άντρες του στην ικεσία του Θηραμένη;

Μονάδες 10

B.2 Τι γνωρίζετε για τους «έντεκα», το «βωμό» και τον «κότταβο»

Μονάδες 9

Γ.1. Να γράψετε τον τύπο που ζητείται για τους παρακάτω ρηματικούς τύπους :

1. άρχομαι: γ' ενικό πρόσωπο Οριστικής Ενεστώτα Μέσης φωνής

3η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

2. άγομαι: μετοχή Μέλλοντα του αρσενικού γένους στην Ονομαστική Ενικού Ενεργητικής φωνής και γ πληθυντικό πρόσωπο Παρακειμένου οριστικής Μέσης φωνής
3. είχεν: β' ενικό πρόσωπο Ευκτικής Αορίστου β' Ενεργητικής φωνής
4. ἔπασχε: απαρέμφατο Αορίστου β' Ενεργητικής φωνής
5. αμαρτάνω : β πρόσωπο ενικού Υποτακτικής Αορίστου β' Ενεργητικής φωνής

Μονάδες 6

Γ.2. Να γράψετε τον τύπο που ζητείται για τα παρακάτω ουσιαστικά:

1. ὑπηρεταίς: κλητική ενικού
2. θεούς: γενική ενικού
3. ἄνδρα: κλητική ενικού
4. φωνή: αιτιατική πληθυντικού
5. ῥῆμα: δοτική πληθυντικού

Μονάδες 5

Γ.3. ὅστις, σεαυτου, εγω, τουτο: να τα κλίνετε και στους δύο αριθμούς

Μονάδες 5

Γ.4. ἔλαβε, ἀπήγαγον : να γίνει εγκλιτική αντικατάσταση.(αόριστος β')

Μονάδες 5

Δ.1. Να γίνει πλήρης συντακτικός χαρακτηρισμός των προτάσεων :

1. Ἐδίδασκε αὐτὸν τὴν στρατηγίαν.
2. Ἐπίδαμνός ἐστι πόλις.
3. Ὑπαίθριοι δ' ἔξω ἐστρατοπεδεύετε.
4. Ἦρετο δὲ τὸ ὕψος τοῦ τείχους μέγα.
5. Τὰ ἱερά ἦν τριῶν ταλάντων.

Μονάδες 10

Δ.2. Με ποιες λέξεις του κειμένου συνδέονται ετυμολογικά οι ακόλουθες: κρίση, λήπτης, σχέση, γένος, πάθος

Μονάδες 5

Ε.1. ἀπαγαόντες, καθορᾶν, ῥῆμα, ἀποθνήσκειν, ἀπολιπεῖν: Να γράψετε από μια ομόρριξη ή παράγωγη λέξη για καθεμιά από τις παραπάνω.

Μονάδες 5

Ε.2. Να βρείτε 5 μετοχές μέσα στο κείμενο και να αναγνωρίσετε το είδος τους

Μονάδες 10

	ΑΠΟ22/04/2019 ΕΩΣ 04/05/2019
	3η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Απαντήσεις

A. Μετάφραση

Και μόλις είπε αυτά, ο Σάτυρος τον τραβούσε από τον βωμό, τον τραβούσαν και οι υπηρέτες. Κι ο Θηραμένης, όπως ήταν φυσικό, επικαλούνταν και τους θεούς και τους ανθρώπους να δουν αυτά που γίνονταν. Η δε βουλή δεν αντιδρούσε, επειδή έβλεπε ότι αυτοί που στέκονταν στα κιγκλιδώματα ήταν όμοιοι με το Σάτυρο και ότι η είσοδος του βουλευτηρίου ήταν γεμάτη φρουρούς και επειδή ήξεραν (οι βουλευτές) ότι ήταν εκεί κρατώντας εγχειρίδια. 56 Και αυτοί (οι ένδεκα) οδηγούσαν δια μέσου της αγοράς τον άνδρα (τον Θηραμένη) που φώναζε με πολύ δυνατή φωνή τι πάθαινε. Λέγεται δε και μια φράση που αποδίδεται σε αυτόν. Όταν ο Σάτυρος του είπε ότι θα κλάψει (ο Θηραμένης), αν δεν σωπάσει, τον ρώτησε (τον Σάτυρο) : «Κι αν δεν σωπάσω, είτε, άραγε δεν θα κλάψω;» Και όταν έπινε δια της βίας το κώνειο για να πεθάνει, είπαν ότι, αφού έριξε μακριά το υπόλοιπο παίζοντας τον «κότταβο», είπε : «Αυτό στην υγεία του όμορφου Κριτία!»

B1. §52 ... ο Θηραμένης ανεπήδησεν ἐπὶ τὴν ἐστίαν... ἰκετεύω... : Είναι πασίγνωστος και από την ιστορία και από τη λογοτεχνία (κυρίως από την τραγωδία) ο σεβασμός για τους «ικέτες», που έχουν καταφύγει σε κάποιο βωμό ή ιερό. Η παραβίαση του ασύλου θεωρείται μεγάλη ασέβεια που μολύνει ολόκληρη την κοινότητα. Η τήρηση των θεσμών της ευσέβειας «αποτελούσε σε κάθε περίπτωση πολιτικό καθήκον». Οι σχέσεις της θρησκευτικής και της πολιτικής ζωής φαίνονται αν ρίξει κανείς μια ματιά στην Αγορά των Αθηνών τα δημόσια κτήρια της αθηναϊκής δημοκρατίας είναι διάσπαρτα στο χώρο της αγοράς, ανάμεσα στα ιερά και στους βωμούς των θεών (Βλ. σχέδιο).

§53 οὐδὲν μοι ... ὁ βωμὸς: Ο Θηραμένης ομολογεί από το βωμό του Δία όπου βρίσκεται ότι δεν πρόκειται να τον σώσει η ικεσία του αυτή. Αυτό και μόνο αποκαλύπτει ότι η τυραννία είχε καταλύσει τα πάντα: τα ιερά και τα όσια της πόλης, τους πανάρχαιους θεσμούς της ευσέβειας – που αποτελούσαν τα θρησκευτικά και ηθικά θεμέλια πάνω στα οποία εδραζόταν η κοινωνική και πολιτική ζωή της Αθήνας.

ὕμῶν μέντοι θαυμάζω, εἰ μὴ βοηθήσετε ὑμῖν αὐτοῖς, καὶ ταῦτα γινώσκοντες ὅτι οὐδὲν τὸ ἐμὸν ὄνομα εὐεξαλειπτότερον ἢ τὸ ὑμῶν ἐκάστου : Ο Θηραμένης προειδοποιεί τους Βουλευτές ότι αν μείνουν απαθείς σε τόσο ωμή καταπάτηση και του νόμου και του ασύλου, σίγουρα κάποιοι απ' αυτούς θα έχουν την ίδια τύχη μ' αυτόν. Εύκολα θα μπορούσε να εξαλειφθεί το όνομα οποιουδήποτε από τον κατάλογο των «τρισχιλίων» και να θανατωθεί με εντολή των τριάκοντα, χωρίς την πολυτέλεια έστω και της «στημένης» δίκης. Γι' αυτό ο Θηραμένης «απορεί που δεν βοηθάνε (οι δικαστές) τον ίδιο τον εαυτό τους». Ο Θηραμένης, ωστόσο, ξέρει ότι δεν έχει καμία ελπίδα να συγκινήσει τους βουλευτές, γιατί: α) ο Κριτίας είχε ήδη προετοιμάσει τα πνεύματα εναντίον του με τις κατηγορίες ότι ήταν προδότης και υπονομευτής της ολιγαρχίας β) τα μέλη της διορισμένης Βουλής ήταν τα περισσότερα φανατικοί οπαδοί της τυραννίας και γ) ο Κριτίας είχε επιστρατεύσει εκτός από το νομιμοφανή μηχανισμό που διέθετε, και τον παρακρατικό μηχανισμό εξόντωσης των αντιπάλων του (τους μαχαιροφόρους)

	ΑΠΟ22/04/2019 ΕΩΣ 04/05/2019
	3η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

B2.

οί ένδεκα : Αξιωματούχοι, ένας από κάθε φυλή μαζί με τον γραμματέα, προϊστάμενοι του «δεσμωτηρίου», αρμόδιοι για τις θανατικές εκτελέσεις

§52 ... ὁ Θηραμένης ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν ἐστίαν... ἰκετεύω... : Είναι πασίγνωστος και από την ιστορία και από τη λογοτεχνία (κυρίως από την τραγωδία) ο σεβασμός για τους «ικέτες», που έχουν καταφύγει σε κάποιο βωμό ή ιερό. Η παραβίαση του ασύλου θεωρείται μεγάλη ασέβεια που μολύνει ολόκληρη την κοινότητα. Η τήρηση των θεσμών της ευσέβειας «αποτελούσε σε κάθε περίπτωση πολιτικό καθήκον». Οι σχέσεις της θρησκευτικής και της πολιτικής ζωής φαίνονται αν ρίξει κανείς μια ματιά στην Αγορά των Αθηνών τα δημόσια κτήρια της αθηναϊκής δημοκρατίας είναι διάσπαρτα στο χώρο της αγοράς, ανάμεσα στα ιερά και στους βωμούς των θεών (Βλ. σχέδιο).

ὁ κότταβος : Ήταν νεανικό παιχνίδι στα συμπόσια· οι παίχτες σημάδευαν απο μακριά μια λεκάνη και πετούσαν μέσα το κρασί που είχε απομείνει στο ποτήρι τους, προσπαθώντας να μη χυθούν σταγόνες έξω από τη λεκάνη και προφέροντας το όνομα αγαπημένου προσώπου. Αν δεν έπεφταν έξω από τη λεκάνη σταγόνες, ήταν καλό σημάδι για τις ερωτικές σχέσεις του παίχτη με το πρόσωπο, του οποίου το όνομα είχε αναφέρει. Το χιούμορ του Θηραμένη αποκτά την πραγματική του διάσταση αν συσχετισθεί με το γεγονός ότι ο Κριτίας είχε συνθέσει στίχους για τον Κότταβο. Με τα σημερινά δεδομένα η φράση του Θηραμένη και η τελευταία κίνησή του προτού πεθάνει, έχει το νόημα: «και στα δικιά σου» (για τον Κριτία).

Γ1.

Άρχεται

Ηγμένοι εισί

Σχοις

Παθείν

αμάρτης

Γ2. 1) ω υπηρέτα

2) του θεού

3)ω άνερ

4)τας φωνάς

5) τοις ρήμασι

Γ3. Οστις- ούτινος- ώτινι- όντινα

Οίτινες- ώντινων- οίσισι- ούστινας

Εγώ- εμού- εμοί- εμέ

	ΑΠΟ22/04/2019 ΕΩΣ 04/05/2019
	3η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Ημείς- ημών- ημίν ημάς

Τούτο- τούτου- τούτω- τούτο

Ταύτα -τούτων -τούτοις -ταύτα

Σεαυτού- σεαυτώ- σεαυτόν

Υμών αυτών – υμίν αυτοίς- υμάς αυτούς

Γ4

Έλαβε – λάβη- λάβοι- λαβέτω

Απήγαγον- απαγαγωσι- απαγάγοιεν – απαγαγόντων

Δ1.

- 1) Ρήμα - άμεσο αντικ.- έμμεσο αντικείμενο
- 2) 2) Υποκ. – ρήμα – κατηγορούμενο υποκειμένου
- 3) 3) επιρρηματικό κατηγορούμενο του τόπου – επίρ. Τόπου – ρήμα
- 4) 4) ρήμα – υποκ. – γενική κτητική- προληπτικό κατηγορούμενο
- 5) 5) υποκ. – ρήμα – επιθετικός προσδιορισμός – γενική κατηγορηματική της αξίας

Δ2.

Κρίση – κατακεκριμένον

Λήπτης- λαβόντες

Σχέση – είχαν

Γένος – τα γιγνώμενα

Πάθος – έπασχε

Ε1

Απαγαγόντες – αγωγή

Καθοράν – όραση

Ρήμα – επίρρημα

Αποθνήσκειν – θάνατος

Απολίπειν – έλλειψη

Ε2.

Εισελθόντες (χρονική μτχ)

Ηγούμενου (τροπική μτχ)

3η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Απαγρόντες (χρονική μτχ)

Τα γιγνόμενα (επιθετική μτχ)

Ορώσα (αιτιολογική μτχ)